

knjigah in na pripravnem mestu, kako naj se obvarujemo gospodarske škode v slučaju živinske bolezni. Čem več izve slovenski gospodar v živinozdravništvu, tem bolj je zanj in za druge.

Storimo še več za domačo živinorejo, ki zastaja za ono sosednih dežel. Tudi v tej najvažnejši stroki kmetijstva naj bi bili živinozdravniki učitelji, ker so že davno drugodi.

V deželi cvete mazaštvo, a večina naših živinozdravnikov je prisiljena kruha si služiti v tujini.

Poučni in zabavni del.

O Wallensteinovih zadnjih dneh in o njegovi smrti.

Na podlagi listin, ktere so razni pisatelji objavili v novejšem času iz arhivov važnejših držav iz 17. stoletja, kakor tudi lastnih, samostalnih raziskavanj, sestavil je vseučiliški profesor na Dunaji, Huber, obširno razpravo o Wallensteinu. Stališče Huberjevo je utemeljeno na podatkih dunajskega, mnihovskega, draždanskega, olomuškega, španskega, saksonskega in švedskega, kakor tudi francoskega arhiva in donaša dokaj novih potez k povestniški sliki usode slavnega, a nesrečnega vojvode Friedlandskega.

Početkom leta 1634. bilo je stališče Wallensteinovo na dunajskem dvoru popolnem omajano. I španski, i bavorski in ne manj papežev poslanec delali so na njegov padec. Vse svote, ktere je pošiljal svetnikom cesarjevim, niso mu mogle pomagati, kajti sovražna mu stranka je dobila na svojo stran večino ministerstvu, ozirno v tajnem svetu, in zajedna najuplivnejšega državnika cesarjevega, kneza Eggenberga. V teh krogih se je odločilo, da mora vojvoda Friedlandski pasti. Zajeti šli vojvodini so izpovedali v nekoliko njegovo krivnjo, v nekoliko pa so ga, in to gotovejše obtožila izdajalska pisma, ktera so pri njih zaplenili.

Na podlagi teh dokazov izprosili so pri cesarju Ferdinandu III. že 19 januv. prvi patent, kteri naroča vojakom in častnikom pod Wallensteinom stoječe vojske, odslej pokoriti se le še generalom: Gallasu, Picolominu, Aldringezu, Morradasu in Colloredu, nikakor pa ne več ostalim, sosebn Wallensteinu in prijateljema njegovima Illu in Terckemu ne.

To povelje se je uročilo na tihem Gallasu; vender je pa malo pozneje cesar še, kakor navadno, dopisoval z vojvodo in ga prijazno nazival „sorodnika“, ker si na dvoru niso bili svesti vojske. No, Wallenstein je celo zadevo kmalu poizvedel; vender si ni dal poveljstva izviti iz roke, niti ga ni hotel prostovoljno odložiti. Poskušal je celo s silo pridržati si je v okom vsej nevarnosti, ktero si je priznaval. Zveza in pogajanje s saksonskim in braniborskim volilnim knezom osveščalo ga je njene pomoči, kajti njegov prijatelj in bivši podpoveljnik Armin je bil vodja njime vojske.

Radi tega je zapovedal vsem poveljnikom in polkovnikom zbrati se pri njem v Plznu februarija.

Ko se je to proizvedelo na dvoru, prešinil je strah ces. svetnike, a kmalu pa se jim je posrečilo, pridobiti si nekaj polkov s tem, da so generale sprejeli v svojo službo in jim pustili njihova poveljstva. Da, i najzvestejša polka Illov in Terckin pridobil si je poverenik Gallas s tem, da je podelil cesar podpolkovnima polkovništvu....

A tudi Wallenstein ni ostal miren ter zbral polkovnike 18. febr v Plznu, naznanil jim, da mu nečejo na dvoru izplačati denarjev za njihove polke, a da hoče vže on sam pomoči, da pridejo do denarjev; le vzajemno se morajo z njim zvezati. Večerja in popivanje pri Wallensteinovemu zaupniku Illu je pomoglo do podpisov.

Vender je general Aldringen odlašal priti v Plzen iz kojega je i navsotni hinavec Gallas odšel z vojvodinim dovoljenjem, obljubujoč, da hoče svojega svaka Aldringena privedi k vojvodi. No, komaj je odšel, ni se zmenil več za vojvodo, in se sešel z Aldringenom ter se pogovoril o potrebnih naredbah.

Mej tem mu je došel z Dunaja drugi patent, kteri mu je izročal vrhovno poveljstvo. Gallas je takoj odločil, da se poda v Gorenjo Avstrijsko; Aldringen naj zavaruje Dolenje Avstrijsko in čuva na dvoru, Naradas naj zasede Budejevice, Picolomini jugovzhodno Češko, Colloredo pa Silezko.

V Plznu je dne 19. februarija Wallenstein v drugič pozval k sebi in je zarotil, da mu ostanejo zvesti, kar so i vsi obljubili. Končno zapovedal je, da se vsi polki zberô v Plznu in tu čakajo nadaljnih odločil. Isto noč pa sta odšla na skrivnem iz mesta Picolomini in hrvatski general Izolan z mnogimi polkovniki, ki so čutili, da se Wallensteinu bliža konec slave. Z njimi odšli so pa večinoma i njihovi polki. Glavni vzrok sumu njihovemu pa je bil pristavek, ki ga je krivil Illo v pogodbo glaseč se, da pomorejo polkovniki Wallensteinu proti vsakomur in naj bi bil cesar sam.

Ko se je po mestu izvedel odhod vojakov, poslal je Wallenstein na dvor svojega bratranca grofa Max Wallensteina in za njim še jednega polkovnika, da naznanita cesarju, da vojvoda Friedlandski nima nikakih škodljivih namer nasproti cesarju v mislih. A Gallas je zajel oba sla in je ni pustil dalje.

Ob istem času pa je poslal nezaupljivi Wallenstein sla k Arminu z nujno prošnjo, naj mu pride na pomoč, in jednega k vojvodi Lanenburškemu, ki naj bi i saksonskega kneza i vojvodo Bernharda Weimarskega, ki je oblegal Ratisbono, pridobil, da mu pomoreta.

20. februarija je zapovedal, da se mora vse pokoriti Illu, ter mu pa naročil, sklicati vse polke na Belogoro pri Pragi. Tudi to početje videlo se je sumno in je i zadnjim odprlo oči, ker je Wallenstein odpo-klical i one polke, ki so zavarovali mejo češko proti sovražnikom.

Dne 22. februarija napatil se je z Ilcom, Terckim in Kinskym v Prago, a na potu je izvedel, da mu je pot

tja vže zaprt. Na to se je dne 23. februvarija obrnil proti Hebu. Le 10 stotnij konjnikov in 4 stot. je pešcev spremljalo ga je tja. Vse topništvo in prtljago moral je radi pomanjkanja konj pustiti v Plznu.

Ko je dne 24. februvarija prenočeval, ušel mu je jeden polk konjnikov (5 stotnij), a še isti dan pridružil se mu je polkovnik Buttler, rojen katoliški Irec, s svojim polkom do 300 konjnikov v Plznu. Buttler je kmalu spoznal položaj vojvode, vedel je, da hoče k sovražniku in odposlal takoj svojega izpovednika jezuita očeta Patricija Tafa k Picolominu, kateremu naj bi poudarjal njegovo zvestobo do cesarja in ga prepričal, da ni pristaš Wallensteinov.

Kmalu so bili v Hebu. Poveljnik Hebu je bil podpolkovnik Illovemu polku, Gordon, rojen Irec. Ta iz početka ni vedel, da ima Wallenstein to tako malo četo pri sebi, ker se je govorilo, da dojde s 14 konjiškimi polki, ter ga je pustil v mesto. Wallenstein govoril je z njim jako prijazno ter ga skušal pridobiti si, hlinil mu je, da je prišel na čelu prednje vojske, češ, da ostali polki še pridejo.

A vže 25 februvarija v jutro je priznal zbranim poveljnikom: Gordonu, Buttlerju in Leslierju zaupnik njegov Illo namero vojvode in jih nagovarjal, da podpisajo pogodbo v kateri izrekajo vojvodi vsekako pokorščino in zvestobo. A vsled protivljenja Gordonovega ni se izvela namera. Illo pa se je povabil na večerjo k Gordonu upajoč pri vinu boljšega vspeha.

Mej tem vrnil se je oče Patricij Taf od Picolomina iz Plzna sporočil Buttlerju povelje, naj se vrne kakor hitro mu možno, oziroma privede seboj i Wallensteina, ker tako zahteva drugi cesarjev patent, in sicer če ne živega, pa mrtvega: torej na vsak način. Vsem zvestim častnikom cesar odpušča, le Wallensteinu, Illu, Terckemu in Kinskemu ne.

Wallenstein je bivajoč v neki mestni hiši pričakoval pomoči, kajti trnim se je bližal meji in Bernhard Weimarski jo je udaril proti Hebu.

Položaj vojvodin je bil sicer opasen, a rešitev blizu. Gordon in Leslie, ki sta vže prej sumila o Wallensteinu in sta spoznala, da je i Buttler njihovega mišljenja, dogovarjala sta se popoldne, 25. februvarija, z njim, zakaj njihov položaj je bil v očigled bližini sovražnikov in mali posadki nič manj kot varen. Hitro pošiljejo tedaj k Picolominu sla z naročilom, da jim privade brze pomoči; zajedna pa sklenejo Wallensteina usmrtiti, kajti živega v bližini sovražnikov čuvati in stražiti ni se jim videlo vež možno. Le smrt njegova je mogla obvarovati jih nevarnosti.

Povelja v to od cesarja izrečnega sicer niso imeli, pač pa vsled patenta pravo, polastiti se njega „na vsak način“. To so izrabili po svoji moči in zmožnosti.

Na večer so spustili Buttlerjeve dragonce v mesto, in določili podpolkovnika Girardi-ja, stotnika Deverouxa in 12 mož v izvršitev sklepa. Ko so sedeli v gradu pri večerji s Kinskym, Tercko in Illom udrli so vojaki v sobo

s krikom: „Wer ist gut kaiserlich?“ — in hitro usmrtili vse tri zaupnike Wallensteinove.

Na to so se podali v spavalnico Wallensteina, ki je vsled krika vstal iz postelje. Partizana Deverouxova prebodla mu je telo in genijalni vojskovod in državnik je molčé zgrudil mrtev v svojo kri.

Novice.

— Osebnosti. Zdravnik dr. Nikolaj Mitrovič je imenovan sanitetnim koncipistom dež vlade v Ljubljani. Pošt-nimi oficijali so imenovani: Peter Kobav in Josip Loj v Trstu, Kancijan Happacher v Paznu, Vojteh Schiffer v Tržiču in Davorin Gaspari v Opatiji

— Za družbo sv. Cirila in Metoda v Ljubljani so poslali od 1. do 14. januarija 1898: Gdč. Franjica Šmid na Gašteju pri Kranju iz društvenega nabiralnika 5 gld. 50 kr. — Gdč. Ljudmila Roblek v Litiji 100 gld kot čisti dohodek slovenskih razglednic s podobama Prešerna in Vodnika, a s prošnjo, da se vpišejo kot pokroviteljice „Litijske Slovenke“, katere bode zastopal g. notar Luka Svetec. — Ženska podružnica v Kamniku 3 gld. 75 kr. po g. blagajničarici T. Karolnik. — G. Fr. Cukljati v Št. Gotardu 1 gld. 1 kr. iz nabiralnika. — Mohorjani v Begunjah 5 gld. po č. g. župniku Košmelju. — Vesela družba učiteljev in njih prijateljev za „pogled v nedolžno oko“ po g. Schmoranznerju v Celji 2 gld. 3 kr. — G. T. S. v Ljubljani 1 gld. — Mariborska podružnica 16 gld. 84 kr., in sicer so 8 gld. 13 kr. nabrali „Vandroveci“ ob kresu pri Sv. Urbanu in 8 gld. 71 kr. se je skupilo za dva dobitka na Sivesterski veselici. — Podružnica v Škofji Loki 28 gld. — Č. g. Jos. Regen, župnik na Vojskem, 1 gld. 50 kr. — Sl. „Konsumno delavsko društvo v Ljubljani“ iz nabiralnika 2 gld. 23 kr. — Podružnica v Vipavi 1 gld. 10 kr. iz nabiralnika pri g. Perhavecu. — Po „Slovenca“ od g. Perdana kot skupilo družbinih vžigalic za novo leto 100 gld. — Po g. V. Legatu v Celovcu v „Miru“ nabranih 245 gld. 64 kr. — Podružnica v Škofji Loki 28 gld. kot odkupnino za novoletna voščila. — Podružnica v Cerkljah po g. blagajniku Hočevanju 47 gld. 58 kr., to je udnine 39 gld. 58 kr., ostalo so pa darovali o priliki državnozbornske volitve gosp. vodje Zupana pristaši. Jože Jenko 1 gld. 50 kr., Jože Hacin 1 gld., A. Vavken 1 gld., Fr. Borštnik 50 kr., J. Likozar 10 kr., Aleš Jenko 1 gld., Ivan Pavlič 1 gld., Val. Selan 20 kr., M. Likozar 1 gld., in Brniški gostač 70 kr. — Gdč. Trtnikova v Ljubljani 2 gld. mesto venca na grob gdč. Rantove v Polhovem Gradcu — Srečna zakonska dvojica za novo leto 2 gld. — Slovenci, zidajmo naprej v složnem bratoljubju naš dom! Živeli podporniki! Blagajništvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— Znanstvena in popularna predavanja, namenjena širšemu občinstvu, se uvedejo v kratkem v Ljubljani. Vršila se bodo v „Katoliškem domu“.

— Volilna shoda sta bila v nedeljo dne 16. t. m. popoldne v Spodnji Idriji in zvečer v Idriji. V Spodnji Idriji je poročal drž. poslanec dr. Žitnik, v Idriji drž. poslanec dr. Krek.

— Koliko plača Ljubljana davka? Ljubljansko mesto je l. 1896 plačalo cesarskega davka s prikladami vred 602.183 gld. 69 kr. in sicer: zemljiškega davka 8205 gld. 80 kr., hišno-najemniškega davka 104.450 gld. 14½ kr., hišno-razredniškega davka 91 gld. 3½ kr., 5% davka 5519 gld. 11½ kr., pridobniškega davka 35.226 gld. 95½ kr., dohodniškega davka 250.566 gld. 41½ kr., pristojbine za